

Saksframlegg

Sak nr.	Utvalg	Møtedato
11/2023	Formannskapet	28.02.2023

Innspill til revidering av forvaltningsplan for rovvilt i region 6

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Grong kommune gir følgende innspill til revidering av forvaltningsplan for rovvilt:

1. Med bakgrunn NINA-rapport 1952 om at forvaltningsområdet for bjørn er stort nok, bør det ikke være behov for å utvide arealet. I området vest for E6 er det beitedyr.
2. I arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen bør man se på muligheten for å fastsette kriterier som bidrar til raskt og forutsigbart å kunne plassere og definere en bjørn i kategorien «potensiell skadegjører» siden det er det som er avgjørende for om fellingstillatelse skal kunne gis i henhold til rovviltforliket av 2011 i Stortinget pkt. 2.2.19.
3. Planen bør ha konkrete mål om:
 - a. god dialog for å videreutvikle metodene for bestandsestimering som alle partene i rovviltforvaltningen kan enes om
 - b. rask avgjørelse i skadefellingsaker for å hindre at nye tap oppstår og for å lykkes med fellingsforsøk, selv om dette ser ut til å ha blitt bedre.
4. Følgende forvaltningstiltak bør videreføres fra gjeldende forvaltningsplan:
 - a. Prioriteringene av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak.
 - b. Dialogmøter med forvaltning og organisasjoner med ulike synspunkter i rovviltforvaltningen
 - c. Møter med naboregioner i Sverige og Norge spesielt med tanke på felling av bjørn i grenseområder
5. Øke lisenskvoter for jerv og kvoter for gaupe med bakgrunn bestander som nå er større enn fastsatte mål.
6. Søke om skadefelling av jerv før lisensperioden er ute dersom lisenskvotene ser ut til ikke å fylles, dette for å kunne ta ut det som er planlagt og for å redusere hi-uttak

Formannskapetets behandling av sak 11/2023 i møte den 28.02.2023:**Behandling:**

Varardfører satte fram følgende forslag:

Innspill revidering forvaltningsplan rovvilt region 6

Rovviltforliket fra 2011 er tydelig på at all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Det er også løftet frem som viktig å nå den todelte målsettingen; - å sikre rovviltbestandenes overlevelse, samtidig som vi skal øke den norske matproduksjonen basert på bruk av utmarksbeite.

I gjeldende forvaltningsplan settes følgende målsetting:

- Sikring av rovviltartenes overlevelse gjennom oppfylling av Stortingets bestandsmål.
- Sikre næringsdrift gjennom målrettede virkemidler, herunder redusere tap forvoldt av fredet rovdyr og sikre aktivt bruk av utmarksbeite for å ivareta den todelte målsettingen.
- Senke konfliktnivået og øke forutsigbarheten.

Hovedlinjene i gjeldende forvaltningsplan gir et godt grunnlag for å lykkes med målsettingene Stortinget har satt. Det er ikke behov for omfattende endringer ved denne revideringen.

Samtidig er det viktig å understreke at målene som beskrives på ingen måte er oppnådd. Matproduksjon i utmarka er i vår region på det laveste nivået i moderne tid, og Namdalen har etter hvert en krevende historie når det gjelder forvaltninga av rovvilt. Fra å være et område som utnyttet enorme utmarksressurser til bærekraftig matproduksjon, er vi i dag et område der beiting i utmark beklageligvis er lite utbredt. Småfenæringa er med noen få unntak i hovedsak innmarksbasert. Reindrifta kjenner tydelig på belastningen av å være i et rovdyrtett område med jevnlig tap til bjørn, jerv, gaupe, og ikke minst ørn.

Konfliktene vi har opplevd de siste årene er etter vår mening ikke et resultat av vedtatt politikk; rovviltforliket legger sterke og gode føringer for hvordan vi kan lykkes med den todelte målsettingen. Det er heller ikke et resultat av styringssignaler gitt i regionale planverk eller regional nemd.

Rovviltforliket slår fast at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Dette ved at en skiller tydelig mellom prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder. Vi ønsker ingen ny diskusjon om grensene for de ulike forvaltningsområdene.

Indre Namdal ligger i forvaltningsområde for bjørn og jerv, det meste av de øvrige områdene i vår region ligger i forvaltningsområdet for gaupe. Dette fører til at vi opplever et stort samlet rovdyrtrykk i hele regionen, og vi har igjennom flere tiår hatt store tap av beitedyr til alle nevnte tre arter, samt ørn.

For småfenæringa har skadene historisk sett vært størst hos brukerne i norddelen av Grong og i sørdelen av Namsskogan, i grenseområdene mot forvaltningsområdet for bjørn.

Utfordringen har i all hovedsak vært deler av forvaltningens tolkning av politikken.

Grong kommune gir følgende innspill til revidering av forvaltningsplan for rovvilt:

1. Det er ikke behov for å utvide arealet forvaltningsområdet for bjørn. NINA-rapport 1952 viser at det ikke være behov for å utvide arealet. I området vest for E6 er det beitedyr.

2. Nøyaktig bestandsovervåking er en forutsetning for forsvarlig forvaltning av rovdyr. Dette er også en forutsetning for tilliten mellom forvaltningen og de ulike interessegruppene. Mange av konfliktene vi opplever i rovviltdebatten handler om forskjellig opplevelse av virkeligheten. Offisielle tall og beregninger stemmer ikke med observasjonene som gjøres lokalt. De som bruker utmarka, observerer enkelt dyr som ikke finnes i tellingene. Det etterlyses videre en betydelig sterkere tilstedeværelse og feltovervåking.

Ressursene til bestandsovervåking må økes. Det bør også vurderes om metodikken for innsamling og registrering av data er god nok. Dagens erfaring er at resultatene blir for tilfeldige, og ikke minst for avhengige av lokalbefolkningens bidrag. Rovviltforvaltninga må arbeide for å få på plass en felles enighet om fakta, metode og grunnlagsmateriale. Dette bør adresseres tydelig i den nye forvaltningsplanen.

3. I arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen bør man se på muligheten for å fastsette kriterier som bidrar til raskt og forutsigbart å kunne plassere og definere en bjørn i kategorien «potensiell skadegjører» siden det er det som er avgjørende for om fellingstillatelse skal kunne gis i henhold til rovviltforliket av 2011 i Stortinget pkt. 2.2.19.
4. Planen bør ha konkret mål om god dialog og rask avgjørelse for å hindre at nye tap oppstår, og for å lykkes med fellingsforsøket, selv om dette ser ut til å ha blitt bedre.
5. De forebyggende og konfliktdependende tiltaksmidlene må i hovedsak gå til aktive brukere.
6. Øke samhandling mellom skadefellingslag og en enda større erfaringsutveksling og profesjonalisering.
7. Ørn er blitt et betydelig problem og det bør jobbes med en bedre forvaltning av ørnebestanden, og man må vekk fra individrettet forvaltning av ørn.
8. Dialogmøter med forvaltning og organisasjoner med ulike synspunkter i rovviltforvaltningen.
9. Øke lisenskvoter for jerv og kvoter for gaupe med bakgrunn bestander som nå er større enn fastsatte mål.
10. Forliket fra 2011 er svært tydelig på at det ikke skal være rovdyr som representerer skadepotensial i kalvingsområde for tamrein. Om vi skal oppnå dette er lisensjakt, hurtig skadefelling og ekstraordinære uttak i forkant av kalvingsperioden avgjørende.
11. Skadedyr skal tas ut så raskt og effektivt som mulig. Terskelen for å innvilge skadefelling utenfor forvaltningsområdene skal være svært lav. De siste årene er har det vært en betydelig økning av tap til bjørn vest i regionen, langt inn i beiteprioritert område. Dette på bakgrunn av en ny praksis i å være mer tilbakeholden med skadefellingstillatelse om det er observert binne i området. Vi mener det er et sterkt behov for å understreke at det ikke er gjort politiske vedtak, hverken nasjonalt eller regionalt, som gir mandat til en slik praksis.

Repr. Steinar Sæternes (SV) satte fram følgende forslag til nytt pkt. 12:

12. Det må arbeides for en felles nordisk forvaltningsplan av rovvilt.

Det ble først foretatt alternativ votering mellom kommunedirektørens forslag og det nye forslaget fra varaordfører. Endringsforslaget fra varaordfører ble enstemmig vedtatt.

Det ble deretter votert over tilleggsforslaget fra repr. Steinar Sæternes. Tilleggsforslaget ble enstemmig vedtatt som nytt pkt. 12.

Vedtak:

Innspill revidering forvaltningsplan rovvilt region 6

Rovviltforliket fra 2011 er tydelig på at all forvaltning av rovdyr skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Det er også løftet frem som viktig å nå den todelte målsettingen; - å sikre rovviltbestandenes overlevelse, samtidig som vi skal øke den norske matproduksjonen basert på bruk av utmarksbeite.

I gjeldende forvaltningsplan settes følgende målsetting:

- Sikring av rovviltartenes overlevelse gjennom oppfylling av Stortingets bestandsmål.
- Sikre næringsdrift gjennom målrettede virkemidler, herunder redusere tap forvoldt av fredet rovdyr og sikre aktivt bruk av utmarksbeite for å ivareta den todelte målsettingen.
- Senke konfliktnivået og øke forutsigbarheten.

Hovedlinjene i gjeldende forvaltningsplan gir et godt grunnlag for å lykkes med målsettingene Stortinget har satt. Det er ikke behov for omfattende endringer ved denne revideringen.

Samtidig er det viktig å understreke at målene som beskrives på ingen måte er oppnådd. Matproduksjon i utmarka er i vår region på det laveste nivået i moderne tid, og Namdalen har etter hvert en krevende historie når det gjelder forvaltninga av rovvilt. Fra å være et område som utnyttet enorme utmarksressurser til bærekraftig matproduksjon, er vi i dag et område der beiting i utmark beklageligvis er lite utbredt. Småfenæringa er med noen få unntak i hovedsak innmarksbasert. Reindriffta kjenner tydelig på belastningen av å være i et rovdyrrett område med jevnlig tap til bjørn, jerv, gaupe, og ikke minst ørn.

Konfliktene vi har opplevd de siste årene er etter vår mening ikke et resultat av vedtatt politikk; rovviltforliket legger sterke og gode føringer for hvordan vi kan lykkes med den todelte målsettingen. Det er heller ikke et resultat av styringssignaler gitt i regionale planverk eller regional nemd.

Rovviltforliket slår fast at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Dette ved at en skiller tydelig mellom prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder. Vi ønsker ingen ny diskusjon om grensene for de ulike forvaltningsområdene.

Indre Namdal ligger i forvaltningsområde for bjørn og jerv, det meste av de øvrige områdene i vår region ligger i forvaltningsområdet for gaupe. Dette fører til at vi opplever et stort samlet

rovdyrtrykk i hele regionen, og vi har igjennom flere tiår hatt store tap av beitedyr til alle nevnte tre arter, samt ørn.

For småfenæringa har skadene historisk sett vært størst hos brukerne i norddelen av Grong og i sørdelen av Namsskogan, i grenseområdene mot forvaltningsområdet for bjørn.

Utfordringen har i all hovedsak vært deler av forvaltningens tolkning av politikken.

Grong kommune gir følgende innspill til revidering av forvaltningsplan for rovvilt:

1. Det er ikke behov for å utvide arealet forvaltningsområdet for bjørn. NINA-rapport 1952 viser at det ikke være behov for å utvide arealet. I området vest for E6 er det beitedyr.
2. Nøyaktig bestandsovervåkning er en forutsetning for forsvarlig forvaltning av rovdyr. Dette er også en forutsetning for tilliten mellom forvaltningen og de ulike interessegruppene. Mange av konfliktene vi opplever i rovviltdebatten handler om forskjellig opplevelse av virkeligheten. Offisielle tall og beregninger stemmer ikke med observasjonene som gjøres lokalt. De som bruker utmarka, observerer enkeltdyr som ikke finnes i tellingene. Det etterlyses videre en betydelig sterkere tilstedeværelse og feltovervåkning.

Ressursene til bestandsovervåking må økes. Det bør også vurderes om metodikken for innsamling og registrering av data er god nok. Dagens erfaring er at resultatene blir for tilfeldige, og ikke minst for avhengige av lokalbefolkningens bidrag.

Rovviltforvaltninga må arbeide for å få på plass en felles enighet om fakta, metode og grunnlagsmateriale. Dette bør adresseres tydelig i den nye forvaltningsplanen.

3. I arbeidet med revisjon av forvaltningsplanen bør man se på muligheten for å fastsette kriterier som bidrar til raskt og forutsigbart å kunne plassere og definere en bjørn i kategorien «potensiell skadegjører» siden det er det som er avgjørende for om fellingstillatelse skal kunne gis i henhold til rovviltforliket av 2011 i Stortinget pkt. 2.2.19.
4. Planen bør ha konkret mål om god dialog og rask avgjørelse for å hindre at nye tap oppstår, og for å lykkes med fellingsforsøket, selv om dette ser ut til å ha blitt bedre.
5. De forebyggende og konfliktdependende tiltaksmidlene må i hovedsak gå til aktive brukere.

6. Øke samhandling mellom skadefellingslag og en enda større erfaringsutveksling og profesjonalisering.
7. Ørn er blitt et betydelig problem og det bør jobbes med en bedre forvaltning av ørnebestanden, og man må vekk fra individrettet forvaltning av ørn.
8. Dialogmøter med forvaltning og organisasjoner med ulike synspunkter i rovviltforvaltningen.
9. Øke lisenskvoter for jerv og kvoter for gaupe med bakgrunn bestander som nå er større enn fastsatte mål.
10. Forliket fra 2011 er svært tydelig på at det ikke skal være rovdyr som representerer skadepotensial i kalvingsområde for tamrein. Om vi skal oppnå dette er lisensjakt, hurtig skadefelling og ekstraordinære uttak i forkant av kalvingsperioden avgjørende.
11. Skadedyr skal tas ut så raskt og effektivt som mulig. Terskelen for å innvilge skadefelling utenfor forvaltningsområdene skal være svært lav. De siste årene er det vært en betydelig økning av tap til bjørn vest i regionen, langt inn i beiteprioritert område. Dette på bakgrunn av en ny praksis i å være mer tilbakeholden med skadefellingstillatelse om det er observert binne i området. Vi mener det er et sterkt behov for å understreke at det ikke er gjort politiske vedtak, hverken nasjonalt eller regionalt, som gir mandat til en slik praksis.
12. Det må arbeides for en felles nordisk forvaltningsplan av rovvilt.

Saksopplysninger:

Forslag til vedtak er basert på utredning fra Aksel Håkonsen i Overhalla og Grong landbruk og natur.

Rovviltnemda for rovviltregion 6, Trøndelag og Møre og Romsdal, har sendt ut melding om oppstart av revidering av forvaltningsplanen for rovdyr for regionen. Det er åpnet for å komme med innspill. Frist er satt til 1. mars. Den reviderte utgaven av planen blir også sendt på høring før den vedtas.

I tråd med forskrift om forvaltning av rovvilt er landet inndelt i 8 rovviltregioner med hver sine rovviltnemder som bl.a. skal utarbeide regionale forvaltningsplaner. Formålet med forskriften er et sentralt grunnlag for forvaltningsplanen: Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert

slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Den differensierte forvaltningen innebærer inndeling i soner prioritert for et eller flere av de 4 store rovviltartene, og soner der beitebruk skal prioriteres. Punkt 2.2.19 i rovviltforliket av 2011 i Stortinget slår fast at soneinndelingen må forvaltes tydelig, ved at en skiller mellom prioriterte beiteområder og prioriterte rovviltområder (forvaltningsområder). Samtidig slås det fast i samme punkt at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein.

I forskrift om forvaltning av rovvilt er det fastsatt størrelse på bestandene av store rovdyr i hver av regionene. I region 6 skal sonene være store nok til å gi 3 årlige ynglende binner, 10 årlige ynglende jerv og 12 årlig ynglende gauper. For kongeørn er det et nasjonalt bestandsmål på mellom 850 og 1200 hekkende par.

Forvaltningsmålet for bjørn er ikke nådd for landet eller region 6. Ut fra antallet registrerte binner ble det estimert 1,6 ynglende binner i 2021. For jerv og gaupe er bestandene de siste tre årene estimert til et gjennomsnitt på 14,3 ynglende jerv og 15,7 ynglende gaupe, ifølge rovdatabasen. Det skal ikke være yngling av ulv. Bestanden av kongeørn er anslått av NINA for perioden 2015 til 2019 å ligge innenfor det nasjonale bestandsmålet på 850 – 1200 hekkende par.

I oppstartmeldingen fra rovviltnemnda vises til betenkelighet fra Klima- og miljødepartementet (KLD) fra 2018 om størrelse på soneområde for bjørn i region 6, samt ønske om en bedre arrondering av forvaltningsområdet for jerv i Sør-Norge.

NINA Rapport 1952 fra 2021 konkluderer med at forvaltningsområdet er stort nok, men at egnet habitat er adskilt geografisk av fjellområdene til et østlig område inn mot Sverige og et vestlig område. Egnet habitat utenfor forvaltningsområdet både i Sverige og vest for E6 skaper utfordringer med at det er veldig få binner som kun befinner seg innenfor forvaltningsområdet. Felling av binner i Sverige med tilhold i Norge er sannsynligvis den viktigste årsaken til at man ikke har hatt en økning av bjørnebestanden i Trøndelag.

NINA har også konkludert med at det ikke er hensiktsmessig å etablere forvaltningsområde for bjørn utenfor tidligere Nord-Trøndelag, noe forrige rovviltnemnd tok til følge. Med bakgrunn i at NINA Rapport 1952 konkluderte med at forvaltningsområdet er stort nok, er rovviltnemnda i utgangspunktet enig med tidligere nemnds vurdering, og signaliserer allerede nå at det skal være tungtveiende grunner til å endre avgrensningen av dagens forvaltningsområde.

Når det gjelder forvaltningsområdene for jerv, har rovviltregion 3, Oppland/Innlandet fått et samordningsoppdrag for den sørvestnorske jervebestanden. Rovviltnemnda for region 6 mener at forvaltningsområdene for jerv og gaupe bør avgrenses som i dag på grunn av forutsigbarhet, men justering av

grensene kan skje som følge av innspill og høringsuttalelser. Nemda mener at eventuelle endringer ikke bør medføre at en større andel av bestandsmålet for de to artene må oppnås i områder med sørsamisk reindrift.

Mål i dagens plan

Forvaltningsplanen for rovvilt kan blant annet gi føringer for prioritering av nasjonale tilskuddsmidler til forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen

For innvilgning av tilskudd til forebyggende tiltak har gjeldende forvaltningsplan følgende prioriteringer:

- Forvaltningsområdene for rovdyr skal prioriteres.
- Områder utenfor forvaltningsområdene med store årvisse tap forvoldt av fredet rovvilt skal også prioriteres
- Tiltakene bør være direkte tapsforebyggende og ha så liten skadeforskyvende effekt som mulig
- De skal være praktisk og økonomisk gjennomførbare
- Søknader fra reinbeitedistrikt, beitelag og kommunale rovviltutvalg skal prioriteres foran søknader fra enkelt reieiere og enkeltbrukere
- Forebyggende tiltak i kalvingsområdene for tamrein prioriteres

For tilskudd til konfliktdempende midler har dagens forvaltningsplan disse hovedprioriteringene:

- Tiltak som effektiviserer lisensfelling av jerv og bjørn
- Tiltak for å styrke kompetansen til kommunale og interkommunale skadefellingslag
- Tiltak som styrker nasjonal bestandsovervåking
- Skal ikke erstatte statlig finansiering
- Tiltak rettet mot barn og ungdom (informasjonstiltak)
- Sikre god dialog med aktuelle brukere/aktører

Gjeldende forvaltningsplan har også et mål om møter med naboregioner i Norge og Sverige.

Rovviltnemda skal ifølge dagens forvaltningsplan som et konfliktdempende tiltak, ha jevnlig dialogmøter med miljøforvaltningen, landbruks- og reindriftsforvaltningen, landbruksnæringen, reindriftsnæringen, kommunene, miljøvernorganisasjoner og ulike andre interesseorganisasjoner.

Vurdering:

Når det gjelder størrelsen på sonen for bjørn, konkluderer NINA-rapport 1952 med at sonen for bjørn er stor nok, med visse betenkeligheter. Bl.a. med at tildeling av fellingskvoter for bjørn på svensk side av sonen kan medføre uttak av binner med potensiale for yngling på norsk side, slik at det blir vanskelig å nå bestandsmålet på norsk side. Her er det avgjørende med god dialog med svenskene.

Tilsvarende utfordringer har man vest for prioritert sone for bjørn, det vil si vest for E6 der beitedyr skal være prioritert. Her er det kun snakk om skadefelling med bakgrunn i søknader knyttet til enkelttilfeller, og ikke kvotejakt eller lisensfelling. Utfordringen er å skille bjørn med skadepotensiale fra bjørn uten eller med lite skadepotensiale. Det har vist seg at bjørn har fått gjøre for mye skade før fellingstillatelse er blitt gitt, bl.a. fordi man har vært redd for å ta ut binner, og skadefelling har vært avventet med bakgrunn i at bestandsmålene for regionen ikke er nådd. Dette har riktignok vært en god del bedre i 2022. Rovviltforliket fra 2011 i Stortinget slår imidlertid fast i pkt.2.2.14 at «det legges til grunn at virkeliggjøring av bestandsnivå for bjørn ikke vil kreve areal ut over omfanget av dagens yngleområder». Slik sett bør arbeidet med revisjon av bestandsplan se på mulige kriterier for å fatte raske og mest mulig rette vedtak for å få tatt ut sannsynlige skadegjørere i de beiteprioriterte områdene.

Når det gjelder arronderingen av jerveområdene som det vises til i oppstartmeldingen, skulle overopppfyllelse av bestandsmålene for jerv tilsi at områdene er store nok. En eventuell justering av grensene bør ikke medføre at beiteprioriterte områder for rein og husdyr innlemmes i større grad enn i dag.

Prioriteringene av midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak bør kunne videreføres.

Samtaler mellom ulike interessegrupper er viktig som konfliktdempende tiltak slik at tiltaket med dialogmøter i gjeldende plan bør videreføres. Et viktig konfliktdempende moment er å kunne enes om metoder for bestandsestimering av rovviltstammene. Det samme gjelder møter med naboregioner i Sverige og Norge for informasjonsutveksling, og for å se på mulighetene til å redusere sannsynligheten for å felle binner med potensiale for yngling i Norge.

Med antall ynglinger over bestandsmålet bør det være mulig å øke lisenskvotene for jerv og uttaket av gaupe i kvotejakta. Videre bør Miljødirektoratet søkes om skadefelling av jerv før lisensperioden er utløpt når lisenskvotene ser ut til ikke å fylles. For å unngå hi-uttak som tiltak er det viktig å starte skadefellingsperioden så tidlig som mulig, spesielt når det er dyr igjen på lisenskvoten.

Vedlegg:

Kart over forvaltningsområder for bjørn

